

Д

ДАВНІСТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ – закінчення вказаних у крим. законі строків після вчинення злочину або ухвалення невиконаного суд. вироку у крим. справі, внаслідок чого особа, що його вчинила, звільняється від крим. відповідальності (ст. 49 КК) або відбування покарання (ст. 80 КК). КК обмежує строком давності, – певним проміжком часу після вчинення злочину або ухвалення невиконаного обвинувального вироку, – повноваження д-ви щодо крим. переслідування осіб, які вчинили злочини.

Ін-т Д. у к. п. складається з давності притягнення до крим. відповідальності та давності виконання вироку. Ці складові ін-ту крим. права характеризуються певними спільними ознаками:

1) матеріально-прав. підставою їх застосування вважається істотне зменшення суспільно небезпеч. вчиненого злочину внаслідок того, що сплинув значний проміжок часу;

2) застосування ін-ту Д. у к. п. є можливим за умови неухилення особи від слідства або суду чи відбування покарання;

3) враховується презумпція про втрату повністю або частково суспільної небезпечності особою, яка тривалою законослухняною поведінкою після вчинення злочину або винесення обвинувального вироку демонструє своє виправлення;

4) призначення покарання або його виконання після того, як сплинув тривалий термін, є актом, несумісним з принципом гуманізму, набуває рис помсти з боку д-ви.

Натомість різниця між 2-ма видами давності полягає в тому, що при звільненні від крим. відповідальності за давністю особа звільняється саме від крим. відповідальності, тобто від винесення щодо неї обвинувального вироку суду, а при звільненні від відбування покарання мова йде вже про особу, визнану винною вироком суду, яким призначено цій особі покарання, але цю особу звільняють від відбування покарання за спливом строку давності.

Доцільність звільнення від крим. відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності з погляду крим. процесу та криміналістики також пояснюється тим, що внаслідок свого негативного впливу на докази тривалий проміжок часу від моменту вчинення злочину істотно перешкоджає, а інколи й унеможливує успішне розкриття та розслідування злочину, об'єктивний розгляд крим. справи в суді.

Характерною особливістю ін-ту Д. у к. п. є те, що строки давності для осіб, які вчинили злочин, визначаються залежно від ступеня тяжкості цього злочину.

Зокрема, у пп. 1–5 ч. 1 ст. 49 встановлено 5 диференц. строків давності: від 2-х років з дня вчинення злочину невеликої тяжкості до 15-ти років – особливо тяжкого злочину. Таке ж правило встановлене і ч. 1 ст. 80 КК, за якою особа звільняється від відбування покарання, якщо з дня набрання чинності обвинувальним вироком його не було

виконано в диференц. строки: від 2-х років у разі засудження до покарання менш суворого, ніж обмеж. волі, та до 15-ти років – на строк більше 10-ти років за особливо тяжкий злочин.

Крім цього, КК передбачено винятки із заг. правил застосування давності. Зокрема, встановлено, що давність не застосовується до осіб, які вчинили злочини проти основ нац. безпеки України або миру і безпеки людства, які вичерпним чином перелічені у ч. 5 ст. 49 КК.

Зазначені положення КК ґрунтуються на загальноновизнаних принципах і нормах міжнар. права та відповідають міжнар. зобов'язанням України, яка 25.03.1969 ратифікувала Конвенцію ООН про незастосування строку давності до воєн. злочинів і злочинів проти людства від 26.11.1968, відповідно до якої ніякі строки давності не застосовуються до воєн. злочинів і злочинів проти людства незалежно від часу їх вчинення. Ця Конвенція з 11.11.1970 має для України обов'язкову силу, оскільки згідно зі ст. 9 Конституції України її положення є частиною нац. зак-ва України.

Лит.: Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності. К., 2004.

Ю. В. Баулін.

ДЕЗЕРТИРСТВО – передбачений ст. 408 КК злочин, який посягає на порядок проходження військ. служби (див. *Злочини проти порядку проходження військової служби*).

Об'єктом Д. виступає порядок проходження військ. служби, який встановлений чинним зак-вом. Вчиняючи Д., військовослужбовець умисно і протиправно виключає себе із сфери військ.-

служб. відносин без наміру в майбутньому повернутися коли-небудь до виконання обов'язків військ. служби.

Об'єктивною стороною Д. є дії (бездіяльність) у формі: 1) самовільного залишення місця несення служби або військ. частини; 2) нез'явлення на службу у разі призначення, переведення, з відрядження, відпустки або з лік. закладу. У першій формі Д. є закінченим злочином з моменту, коли суб'єкт фактично залишив розташування військ. частини (місця служби), а у другій – із неприбуття в частину (до місця служби) в установленний строк. Самовільним є залишення військ. частини (місця служби), вчинене без дозволу нач. (командира), який уповноважений надавати такий дозвіл. Нез'явлення на військ. службу означає, що військовослужбовець, який залишив розташування військ. частини на закон. підставі (звільнення з військ. частини, призначення, переведення, відрядження, відпустка чи знаходження у лік. закладі) не повертається без поважних причин у військ. частину чи до місця служби у встановлений термін.

Для визнання Д. закінченим злочином тривалість незакон. відсутності військовослужбовця у військ. частині чи місці служби значення не має (так, її фактичний термін може не перевищувати навіть однієї доби) і враховується лише для індивідуалізації крим. відповідальності й покарання. Д. є триваючим злочином і припиняється затриманням військовослужбовця або явкою з повинною.

Суб'єктом Д. можуть бути лише військовослужбовці, які проходять військ. службу: строкову, за призовом, за конт-